

Yerel Yönetimlerin Kent Güvenliğine Katkısı

Eyüp KAYA¹

Özet

16. yy.'ın sonlarında güvenlik nedeni ile büyük kentlere göçler başlamıştır. 19. yy.'ın başlarından itibaren de Batı ile girilen ilişkiler ve yapılan anlaşmalar sonucu, ürünlerin dışarı gönderildiği dış satım merkezlerinin olduğu ve sonucunda küçük yerleşim yerleri gelişen kentler haline gelmişlerdir. Osmanlı Devleti'nin sanayi alanında Batı'dan çok geride kaldığı bu dönemde zamanın gelişmiş kentlerinin yıldızları sönmeye ve bölgesel dengesizlikler belirmeye başlamıştır. Ülkemiz de, gelişmekte olan ülkeler gibi 1950-1970 yıllarında hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Ancak bu sürece hazırlıksız girdiğinden özellikle 1980'den sonra kentlerde başta güvenlik olmak üzere birçok sorunla karşı karşıya kalınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kent, Güvenlik, Yerel Yönetim, Kent Güvenliğine Yerel Yönetimlerin Katkısı.*

The city contributes to the safety of local governments

Abstract

At the end of the 16th century it began to migrate to the big cities for safety reasons with. Since the beginning of the 19th century relations with the West and entered as a result of the agreement, which was sent out of the product consists of foreign sales centers and small towns have become as a result of urban development. Far behind the West in the industry Ottoman Empire had developed city in this period of time the stars began to appear to blink and regional imbalances. Our country has entered a rapid urbanization in developing countries such as 1950-1970 years. However, especially after 1980, it entered

¹ *İstanbul Aydın Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, "Kırıkkale Örneğinde Yerel Yönetimlerin Kent Güvenliğine Katkısı" Yüksek Lisans Tezi.*

this process has faced many problems, including impromptu security especially in urban areas.

Keywords: *Urban Security, Local Government, Local Government Contribution to the Urban Security.*

Giriş

Kentin ne olduğu, ne zaman, nerede ve hangi koşullar altında ortaya çıktığı, tarihsel gelişiminde nasıl bir süreç yaşandığı, bir bölgenin ya da bir dönemin katkısının neler olduğu, kültürün, ekonominin, inançların, coğrafyanın, insan topluluklarının kente ve kent yaşamına etkilerinin neler olduğu gibi sorulara cevap aranmalıdır.

Kent, demografik bir nicelikten farklıdır. Bir kent, yalnızca kapsadığı nüfusun veya yayıldığı alanın önemi ile tanımlanamaz. Kenti oluşturan ve ona has özellikleri katan, kentin içinde barındırmış olduğu insanların çoğunluğu değil bu çoğunluğun toplumsal olarak bilinçli örgütlenme şeklidir. Bu bilinçli örgütlenme beraberinde uygarlığı getirmektedir.

Türkiye'deki kentleşme sürecinde, itici ve çekici faktörler ortak rol oynarken, itici faktörler biraz daha ağırlık kazanmaktadır. Türkiye'de kırsal itici sebeplerinden dolayı kentlere doğru yönelen insan kitleleri kentleri ve kent yönetimlerini hazırlıksız yakalamıştır. Zaman içerisinde biriken sorunlar bir yana kentlerde var olan sorunları görmemezlikten gelme alışkanlığı, kentlerde güvenlik sorunlarını da kendisiyle beraber getirmiştir.

Günümüzde işsizlik nedeni ile suça yönelen gençlerimiz günden güne artmaktadır. Yerel yönetimlerin güvenlik hizmetleri konusunda ne derece önem verip ve bu konuda halkı bilinçlendirip katkıda bulunduğu konumuz açısından oldukça önem taşımaktadır.

Kent, tüm değişim ve dönüşümleri ile birlikte, içinden doğduğu çevrenin toplumsal, kültürel, ekonomik ve fiziksel koşullarının mekânsal yansımasıdır. Kentin bu özelliği, neden sonuç ilişkisi ile

bir diğere tarih boyunca aktaran bir yapısı da bulunmaktadır. Kent olarak tanımlanan bu yapı, bir kez ortaya çıktı mı, yalnız kendisini değil, aynı zamanda çevre olarak da tanımlanan çeperini, kurduğu bölgesel ilişkileriyle de, geliştiren ve sistemli bir şekilde çevresini de etkisi altına alan bir merkez işlevi görmektedir (Uğurlu ve diğere, 2010).

Kent'in Tanımı

Kent için pek çok tanım yapılabilir. Türk Dil Kurumu (TDK)'nın Kent Bilimleri Sözlüğü 'ne göre kent; sürekli toplumsal gelişme içerisinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş-geliş çalışma, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, pek az kimsenin tarım kesiminde çalıştığı, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimidir. Bu öğeler ise nüfusun yoğunluğu, yerleşmenin büyüklüğü ve değişik yapılara sahiptir (Görmez, 1997).

Kente ilişkin değişik tanımlardan, bazılarının kentin yönetsel sınırları içinde kalan yerlere kent bu sınırların dışındaki alanlara köy denilmesini belirten tanımlar, yönetsel sınır ölçütünü kullanan tanımlamalardır. Kentin belediye sınırları içindeki nüfusuna, "kentli nüfus" denilmektedir. Kentsel yerleşimler, uzun bir süreç sonunda oluşan toplumsal mekanizmalardır. Yeryüzündeki en eski diye tabir edilen sosyalist devletin bile, doksan- yüzyıllık gibi çok kısa bir tarihi olmasından dolayı, sosyalist kentlerin içyapısı ile sosyalist olmayan ülkelerdeki kentlerin içyapılarındaki farklar net çizgilerle tanımlanacak oranda ortaya çıkmıştır. Sosyalist ülkelerin hemen hemen hepsi, kendilerine özgü kent meydana getirmeye çalışmışlardır. Bunlar içinde sosyalist sisteme en çok uyan kentlerin Yugoslav kentleri olduğu söylenebilir (Keleş, 2012).

Nüfus kıstaslarını ele aldığımızda, 1800'lü yıllarda 75 milyon kişi kentlerde yaşarken bu rakam 1970'lerde 1 milyar 311 milyona yani dünya nüfusunun yüzde 22'sine ulaşmıştır (Kavruk, 2002, s.35). Dünya nüfusu 1800'de 990 milyon iken, 1900'de 1 milyara, 1960'da 3,3 milyara, günümüzde ise 7 milyara yaklaşmıştır. 19. Yüzyılın

başında yani sanayi devrimine kadar kent nüfusu toplam nüfusun yüzde 10'unu aşmıyordu. Kentlerin nüfusu genelde 5 bin ve 10 bin kişi arasında olduğu bilinmektedir (Okutan, 1995).

Kentleşme ve Kentleşme Nedenleri

Kentleşme dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını ifade etmektedir. Kentleşme 20. yüzyılın ayırt edici özelliklerinden biri olmuştur. Gelişmiş olsun, gelişmekte olsun, kapitalist olsun, sosyalist olsun bütün ülkeler, kentleşme olayının ve sonuçlarının etkileriyle karşı karşıya kalmışlardır. Dünya nüfusunun 21. yüzyılın başında 7 milyarı bulduğu tahmin edilmektedir. Buna istinaden kentleşmenin de çok büyük bir hızla ilerlediği görülmektedir. Nüfusu 100 bini aşan kentlerde 1800 yılında dünya nüfusunun sadece yüzde 1,7'si yaşarken, bu oran 1900'de yüzde 5,5'e, 1970'te ise yüzde 22'ye yükselmiştir. 1800 yılında 15 milyon olan kentli nüfus, 1980'lerde 800 milyona yükselmiş bulunmaktadır. 2000'li yılların başında ise, yeryüzünde 3,5 milyar kişi kentlerde yaşamaya başlamıştır. Birleşmiş Milletlerin tahminlerine göre, 1980'lerde sayıları 35 olan 5 milyondan kalabalık kentlerin sayısı, 21. yüzyılın başında 60'ı geçtiği görülmüştür.

Kentleşme; ekonomik, teknolojik, siyasal ve sosyo-psikolojik etmenler sonucunda oluşmaktadır (Keleş, 2012).

Ekonomik nedenlerden dolayı kentleşme

Kişinin geçimini tamamen kente veya kente özgü işlerde sağlaması duruma gelmesiyle gerçekleşmektedir (Kartal, 1992). Ekonomik nedenlerden bir kısmı ise, köylü nüfusu köyünden iten, tarım kesiminin içinde bulunduğu koşullardan da kaynaklanan nedenlerdir. Bunlara itici etmenler ya da olumsuz göç nedenleri adı da verilmektedir. Köylerden kentlere bir nüfus hareketinin başlamasının bir başka nedeni ise; köyünde beslenemeyen, gelecek için güvence bulamayan nüfusun kent merkezlerine çekmeleridir ki bu da ekonomik nedenlerdendir. Bunlara ise çekici etmenler ya da olumlu göç nedenleri adı verilmektedir (Keleş, 2012).

Sosyo-psikolojik nedenlerden dolayı kentleşme

Sosyo-psikolojik etmenler, köy ve kent yaşam biçimleri, ölçüleri arasındaki kaynaklanmaktadır. Bunlara genellikle kentlerin çekici özellikleri gözüyle bakılmaktadır. Kentlerin sahip bulunduğu birçok toplumsal ve kültürel olanaklar ve hizmetler çok çekicidir. Kentlerin özgür havası, daha geniş bir kümenin üyesi olma duygusu, kentli olmanın gururunu paylaşma, bu etmenlerin başında gelmektedir (Keleş, 2012). Köy kökenli insanın değişik konularda kentlere özgü tavır ve davranış biçimlerini sergilemeleri, sosyal ve dinsel değer yargılarını benimsemesi sonucu gerçekleşmektedir (Kartal, 1992).

Teknolojik nedenlerden dolayı kentleşme

Sanayi devriminin sonunda oluşan şartlar bazı değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişiklikler tarıma üstün olan koşullarını, kentleşmenin hızlanmasını teknolojik yücelişle birlikte sağlamışlardır. Üretimin artması kentleşmede rol oynaması, ürünün kolay ve ucuz taşınmasını sağlayacak teknolojik araçların gelişmesine bağlanmıştır. 17. yüzyılın sonunda buhar makinesinin bulunması nüfusun yoğunlaşmasına etkisi olmuş, elektrik enerjisi de kentleşmeyi etkilemiştir. Kentleşmeyi etkileyen teknolojik etmen içerisinde, sanayinin gelişmesi, ulaşım araçlarının gelişmesi, iletişim bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler kentleşmeyi çok derinden etkilemiştir. (Keleş, 2012).

Siyasal nedenlerden dolayı kentleşme

Verilen bazı siyasi kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuk kurumlarından bazıları ve uluslararası ilişkilerde kentleşmeyi özendirici nitelik taşımaktadır. Kimi kentlere, siyasi kararlarla başkent statüsü verilmesi de yalnız o kentlerin değil, buldukları tüm bölgenin kentleşmesini hızlandırmaktadır. 1920’de 20 bin nüfuslu bir kasaba olan Ankara’nın başkent olmasının bir sonucu olarak, 90 yılda nüfusu 5 milyona yakın bir anakent (metropol) olmuştur. İç Anadolu’nun kentleşme derecesinin 1947’de % 11’den, 2007’de % 81’lere çıkmış olmasında da, Ankara’nın orada bulunmasının ve başkent yapılmasının büyük rolü olduğu söylenebilir (Keleş, 2012, s.39). Bu tür kentlere Ankara’nın yanında Karabük, Batman ve

Kırıkkale gibi kentler de örnek olarak verilebilmektedir (Görmez, 1997).

Türkiye’de Kentleşme

Türkiye’deki kentsel gelişim Avrupa’dakinden farklı özellikler göstermektedir. Orta Çağ Avrupa’sının gelişimi ve bu gelişimin kentleşmeye yol açması Türkiye’de bire bir karşılığı olan biçimde gelişmediği için kentsel gelişim de farklı nitelikler taşımaktadır. Mesela güvenlik, “kan davası”, “terör”, “sağlık”, “eğitim”, “kentliliğin bir statü değişimi olarak görülmesi” gibi etkilerin Avrupa’da görülmektedir (Görmez, 1997).

Türkiye’de 10.000’den fazla nüfuslu yerlere “kent” adı verilirse, Türkiye’nin kentleşme düzeyinin 1997’de % 64,6, 2000 yılında % 65,7 olduğu görülmektedir. Bu oran 2010’da % 72,4 olmuştur. Ülkemizde kentlerde yaşamlarını sürdüren nüfus 52 milyon civarındadır. Türkiye’de kentlerin tanımlanmasında ölçüt olarak “yönetmelik statü” ölçütü kullanılır. İl ve ilçe merkezlerindeki nüfusa “kentsel nüfus” denilmiştir. Bu durum da ülkemizdeki kentleşme oranının % 76,3’ü geçtiği görülmektedir. Bu kentleşme oranlarından ikisi de, az gelişmiş ülkelerden birçoğunun kentleşme oranlarından yüksek olduğu, bununla birlikte, sanayileşmiş ve gelişmiş ülkelere hemen hemen tümünün % 75’in üzerine çıkmış bulunan kentleşme oranlarının da altında olduğu görülmektedir (Keleş, 2012).

Yıllar	10.000+Yer-ler	%	Yıllar	İl ve İlçe merkezleri	%
1927	2.236.085	16.4	1927	3.305.879	24.2
1935	2.684.197	16.4	1935	3.802.642	23.5
1940	3.214.471	18.0	1940	4.346.249	24.4
1945	3.441.895	18.3	1945	4.687.102	24.9
1950	4.883.865	18.5	1950	5.244.337	25.0
1955	5.328.846	22.1	1955	6.927.343	28.9
1960	6.967.024	25.1	1960	8.859.731	31.9
1965	9.343.006	29.8	1965	10.805.817	34.4
1970	11.845.423	33.3	1970	13.691.101	38.5
1975	16.713.696	41.4	1975	16.869.068	41.8
1980	20.330.265	45.4	1980	19.645.007	43.9
1985	25.789.000	50.9	1985	26.855.757	53.0
1990	31.468.877	55.4	1990	33.656.375	58.4
2000	41.713.716	61.7	2000	44.006.274	64.9
2010	52.580.895	72.4	2010	56.222.356	76.3

Çizelge 1. Türkiye’de Kentleşmenin Gelişimi (TUIK)

1960-2000 yılları arasındaki 47 yıllık sürede kentsel nüfus, 6,9 milyondan 51,5 milyona yükselerek 7 kat artmıştır. Kentsel nüfusun genel nüfus içindeki oranı ise, aynı dönemde % 25,1’den % 73’e yükselmiştir. Beşer yıllık nüfus sayımı dönemlerindeki gelişmeler incelendiğinde, görülmektedir ki son 47 yıldaki nüfus artışlarının ortalama beşte dördü kentlerde yer almıştır. Bu dönem içinde, kırsal nüfus yılda ortalama % 1 oranında arttığı halde, genel nüfusun ortalama artış hızı % 2,5’e yakın olmuştur. Kentsel nüfusun artış oranı ise ortalama % 6,5 oranında artmıştır (Keleş, 2012).

Türkiye’de oldukça hızlı bir kentleşme yaşandığı söylenebilir. 1940’lı yıllarda başlayan nüfus artışı, 1950’li yıllarda hızlanan makineli tarım, bunun sonucu olarak ortaya çıkan toprakta mülksüzleşme, işsizlik, metropollerde büyüyen ekonominin çekim gücü, büyük bir nüfusun kırlardan kentlere doğru göç etmesine neden olmuştur. Kentlere doğru bu yöneliş, kentleri büyütüp farklı bir yapıya sokmuştur. Kentlerin aşırı bir nüfus artışına hazırlıksız yakalanılması, gerekli altyapı ve imarlı arsaların üretilmemesi gecekondulaşma, eski kent merkezlerindeki yıkım ve yeniden yapılanma, farklı bir kent modeli ortaya çıkarmıştır (Ayhan, 2008).

Suç ve Suç Teorileri

Toplumlar canlı ve sürekli değişen beraberliklerdir. Toplumu oluşturan bireyler bu değişimin içindedirler. Toplumdaki değişmelerin hızı ile bireyin değişme hızı her zaman aynı değildir. Bireyler değişen koşullara her zaman ayak uyduramazlar. Bazen tam tersi bir sonuç da oluşabilmektedir. Bunun sonucunda dengesizlik oluşmaktadır. Bu değişim sırasında oluşan dengesizlikler çeşitli sorunları kendisi ile beraber getirmektedir. Bu sorunların en büyüklerinden birisi de suç olgusudur. Günümüzde birçok bilim dalı (kriminoloji, hukuk, sosyoloji, coğrafya, ekonomi, antropoloji, şehir planlama vb.) tarafından incelenen suç kavramı, gittikçe kalabalıklaşan ve karmaşıklaşan dünyada önemli bir yer edinmektedir. Toplumsal bir olgu olan suç, çeşitli bilim dallarının da inceleme sahalarına girmektedir. Özellikle suçu sosyolojik açıdan ele alan yaklaşımlar buna örnek verilmektedir (Sargın ve Temurçin, 2011).

Suç; topluma zarar verdiği ya da toplum düzenini bozduğu, kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem, davranış, tavır ve hareketlerin sonunda, kanun koyucunun koyduğu kurallar çerçevesinde ceza yaptırımının uygulanmasıdır (Dönmezer, 1994, s.61). Suçun değişik şekillerde tanımları yapılmaktadır. Çağdaş kriminolojide bazı kriminologlara göre, suç dört ana bakış açısı altında incelenerek, tanımlanmıştır. Bunlar; Yasal Bakış açısı, Siyasal Bakış Açısı, Sosyolojik Bakış Açısı, Psikolojik Bakış Açısı’dır (İçli, 2007).

- a) **Yasal bakış açısından suç**; ceza yasalarını ihlal eden insan davranışlarıdır. Yasayı ihlal eden davranış olarak suç fikri Paul W. Tapan gibi kriminologların önceki çalışmalarından çıkmıştır. Tapan, suçu bir savunma veya mazeret olmaksızın ceza yasasının kasıtlı ihlali ve suç ya da kabahat olarak cezalandırılan bir eylemdir diye tanımlamaktadır.
- b) **Siyasal bakış açısından suç**; yasaya güçlü gruplar tarafından yerleştirilen daha sonra davranışın istenmeyen seçilmiş biçimlerini yasadışı olarak etiketleyen bir ölçütün sonucudur.
- c) **Sosyolojik bakış açısından suç**; bazı kriminologlara göre, kriminoloji ilgi alanını genişletmelidir. İnsan davranışını baskılama yerine sorgulama cesaretlendirilmeli denmektedir. Doğada bulunan toplumsal düzenin korunması için, anti sosyal davranışların engellenmesi ve baskı altına alınması gereken durum olarak görülmektedir.
- d) **Psikolojik bakış açısından suç**; sosyal yönden negatif yönde uyumunun bir göstergesidir. Bu yönden suç bir davranış problemi olarak kabul edilir. Özellikle ceza kanununa karşı olarak kabul edilebilir bir sosyal düzen içerisinde sorunlara neden olan insan davranışlarıdır (İçli, 2007).

Kentleşme ve Suç

Kırsal alanlarda var olan hayat düzenin, toplum ve gelenekleri tarafından denetlenmesi kentte olanaksızdır. Kırsal alanda yaşanan şiddet ve suçların, gayri resmî bir şekilde ele alınmasının yanında, işlenecek bir suçu önceden tahmin etme olasılığı yüksek olabilir. Kırsal bölgelerde yaşayan insanlar töreye göre biçimlenmiş ve bir kalıba girmiştir. Şiddet burada birazda töreye göre hayat bulmaktadır. Ayrıca kentlerde oluşan sosyal çözülme sonunda, kentler kırsal suçlular için bir çekim merkezi olabilmektedir (Gölbaşı, 2008).

Kentte oluşan nüfus yoğunluğu, nüfusun birbirinden bağımsız yapısı nedeniyle denetlenmesi, kontrol edilmesi gereken bir alan olarak zorlaşmaktadır. Kırsaldan kente gelmiş olan insanlar için kent; kırsaldaki sahip çıkma ve dayanışma halinden yoksun,

toplumdan dışlanmışlık psikolojisinin hâkim oluşu ve ekonomik kaygıların derinlik kazanması, bu anlamda, savunma güdüsünün en üst düzeye çıkması sonucunda, sapkın davranış biçimlerine açık bir ortam olarak ortaya çıkmaktadır. Kırsal alanlardan göç edenler için kent çoğu zaman net olmayan alanların olduğu bir yerdir. Köydeki davranışlar anlamlarını yitirirken, göçmenler kente uyum sağlayamamanın sıkıntısını çekmektedir. Kentle bütünleşememenin temelinde ise, barınma ve iş ve beşeri ihtiyaçlarının birer kentli gibi giderilmemesi gelmektedir (Karasu, 2008).

Kentleşmenin Suça Etkisi

Hızlı toplumsal değişim ve özellikle Batı Avrupa ve Amerika'da 19. Yüzyıldaki kentleşme suçlu davranış kalıplarını değiştirmiştir. 19. yüzyıl düşünürleri kentleşmenin ve endüstrileşmenin geleneksel yaşam tarzını değiştirdiğini ileri sürmüşlerdir. Marx ve Engels kent yaşamının suçluluk üzerine etkisini inceleyen bu araştırmacılar arasındadır. Ekonominin suçlu davranış üzerinde daha etkili olduğuna değinmişlerdir. İngiltere'deki 'İşçi Sınıfının Durumu' adlı eserinde Engels, kent hayatının sebep olduğu genel ahlak bozukluğunun suç oranını artırdığını belirtmektedir. Buna örnek olarak da çok kötü koşullarda yaşayan işçi sınıfının oturduğu yerlerde suç oranının yüksek oluşunu göstermektedir (Gölbaşı, 2008).

Yapılan çeşitli araştırma ve çalışmalarda ABD'de, suç oranının artması yerleşim yerlerinin büyümesine paralellik göstermiştir. 1994 yılı verilerine büyük kentlerdeki suç oranlarının kırsal ve küçük kentlere göre daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Yapılan çalışmalarda, metropoliten bölgelerde işlenenin suç oranlarının, küçük yerleşim yerlerinden 79 kat daha fazla, kırsal alanlardaki yerleşim merkezlerinden ise 300 kat daha fazla olduğu görülmüştür. Amerika'nın iç güvenlik teşkilatları tarafından yapılan benzer çalışmalarda büyük kent olarak tabir edilen yerleşim merkezlerinde 100 bin kişiye düşen suç oranı 1.782, küçük ölçekli kent merkezlerinde bu oran 996, kırsal alanda ise daha da düşük çıkarak 568 olduğu görülmektedir. Yapılan karşılaştırmada

nüfusu 250 bini aşan 56 kent ve nüfusu 10 bini aşan 2.119 kent karşılaştırılmış sonucunda ise nüfusun fazla olduğu kentlerde cinayetlerin 3 kat, tecavüz vakalarının 4 kat, hırsızlık olaylarının ise 6 kat daha fazla olduğu belirtilmiştir. Kent mekânlarında görülen yoğun trafik, ulaşım zorlukları, çevre kirliliği, maişet kaygısı, işsizlik, alınan hizmetlerin yüksek maliyetleri, ekonomik bunalımlar gibi meselelerin varlığı fert ve fertlerin psikolojisinde menfi tesirlere sebep olarak şiddet eğilimi olanların suça yönelme oranını yükseltecektir (Karasu, 2012).

Kente Karşı İşlenen Yapısal Suçlar – İmar Suçu

Kentlerde işlenen suçlar, genellikle suç biliminde, toplumdaki kurumsal düzeni bozan, sosyal etkileşimi sağlayan bağları koparan, kent sistematiğini tehdit eden sonuçlar doğuran eylemlerin tümü olarak gösterilmektedir. Kentsel suç ile bu mekânlarda işlenen suçlar anlatılmaktadır. Bu suçların başında kapkaç, gasp, tecavüz ve organize suçlar gelir. Hâlbuki burada kente karşı işlenen suçlardan kasıt, en genel anlamda kent olarak tanımlanan mekânlara ekonomik, sosyal, fiziksel ve kültürel yönlerden verilen zararları ve kentlerin tarihsel dokularının bozulması ifade edilir (Mengi, 2007).

Türkiye’de 1980’li yıllardan sonra “kente karşı suç ”tan söz edilmeye başlanmıştır. Bunda kentlere yapılan göçlerin yoğunluğu ve gecekondulaşma oranının yüksek olmasının yanında nüfusun ve yapılaşmanın plansız bir şekilde artmasının da etkisi vardır. Hızlı kentleşme sonucunda ortaya çıkan meseleleri çözemeyen plansız, programsız, systemsiz olan kamu yönetimlerinin, kamu yararı gözetmeksizin özel çıkarlar ardından giden arsa vurguncuları ve rant peşinde koşanlar ile yap-satçıların menfaatlerine yönelik çabalar şekilsiz yapılaşmanın tesiriyle “çıkar kent” durumuna gelen kentler, bu kavramın var olmasında büyük pay sahibidirler (Geray, 2007).

Türkiye’de kente karşı işlenen suçların ya hukuk yoluyla işlendiğini ya da yapılan eylemlerin hukuk sayesinde meşru hale getirildiği vurgulanmaktadır. Buna örnek olarak; değiştirilme sayısı binlere varıldığı söylenen imar planları gösterilmektedir. Belediye

meclislerinde onaylanan her imar plan değişikliği hukuken doğru kabul edilir. Sıklıkla yapılan imar plan değişiklikleri, imar planlarını işlemez hale getirdiği, her plan değişikliğinin ise yeni bir rant kapısının açılmasına vesile olmaktadır. Yapılan plan değişikliklerinin sonunda, oluşan kent sorunlarına da dikkat edilmemektedir (Karasu, 2014).

Burada bir sorun veya sorunlar olduğu anlaşılmaktadır. Bir kere ülkemizde, kente karşı işlenen suçlarda yargısal denetimlerin yerine getirilebilmesi için hangi eylemin kente karşı suç olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Fakat kente karşı işlenen suçlarının tümü kanunen suç olarak tanımlanmış değildir. Kanunda belirtilemeyen suçlar, hukuken suç olarak değerlendirilmemektedir. Ülkemizde mevcut hukuk sistemi içerisinde kente karşı işlenen suçlar düzenlenmemiş ve yasalarda da açıkça ifade edilmemiştir.

Türkiye’de kentlerin çoğu evrimini tamamlamamıştır. Kentler genellikle, plansız bir şekilde büyümüş, binaların daha ne kadar uzayacağına ya da kaç kata çıkacağına belli olmayışının yanında bitmiş ve oturulmaya başlanmış yapıların yanına yıllar sonra tekrardan binalar dikilmiştir. Caddelerin çok dar olması, kaldırım ve yaya yollarının hiç düşünülmemesi, park, oyun ve dinlenme yerlerinin gereksiz veya getirisi olmayan mekânlar olarak değerlendirilmesi yukarıda dile getirilen düşünceleri destekler mahiyettedir.

Kentlerde Güvenlik Hizmeti ve Yerel Yönetimlerin Katkısı

Kentlerde sosyal bağların ve sosyal dayanışmanın köylere göre zayıf olması (hatta kopması) bireyleri sosyal çevrenin koruyucu şemsiyesinden mahrum bırakmaktadır. Köylerde güvenliği daha ziyade bu sosyal dayanışma ve sosyal bağlılık sağlamaktadır. Kişiler tanınma, ailenin şerefi gibi sosyal baskılar nedeniyle suç işleme potansiyellerini faaliyete geçirememektedirler. Ancak kan davaları, namus cinayetleri gibi bazı konularda da sosyal dayanışma kişileri suç işlemeye teşvik etmektedir. Kentlerde bu sosyal dayanışmanın olmaması suç işleme konusunda kişileri kendi halinde bırakmaktadır. Dolayısıyla suçların çeşidi ve sayısı artmaktadır. Bu da sonuçta güvenlik güçlerinin personel sayısının artırılması ve bu

personelin çeşitli, yeni ve karmaşık suçlar konusunda daha fazla uzmanlaşmasını gerektirmektedir (Göksu, 2002). Kent güvenliğini sağlamak, kent güvenlik hizmetini yerine getirmek bu konuda uzmanlaşmış birimler tarafından yerine getirilmesi yâda verilmesi gerekmektedir. Kentler büyük nüfus yoğunluklarının meydana geldiği alanlardır. Nüfus yoğunluğunun olduğu kentsel alanlarda, sorunlar belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların çözülmesi ve nüfusun gereksinimlerinin karşılanması ihmal edildiğinde, canlı sistem içinde olası gerilimler doğabilmektedir. Özellikle kentlerde yaşayanların güvenlikle ilgili yaşadıkları veya hissettikleri kaygılar kente yaşayanların yaşam kalitesini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Demirci ve diğerleri, 2009).

Kentteki insanlarda oluşan kaygılar belli bir dönem sonra gerilimler meydana getirmektedir. Bu gerilimler, köklü önlemler alınması isteklerini yoğunlaştırmakta ve etkinleştirmektedir. Bunlar da özellikle siyasal yapının biçimlenmesine yansımaktadır. Giderek sosyal ve ekonomik yapının değişim sürecinin hızlanması olasılığı ortaya çıkmaktadır. Kentlerde ortaya çıkan bu gerilimler güvenlik hizmetlerine olan ihtiyacı da artırmaktadır. Kentteki güvenliğin sağlanması bir yerde kamu düzeninin sağlanması demektir. Kamu güvenliğinin yerine getirilmesi, toplumların başlıca amaçlarından biridir. Burada güvenlik ihtiyacı, barınma gereksinimleri, beslenme ihtiyaçları gibi kesin olarak karşılanması gerekir. Legal güç kullanma tekelini elinde bulunduran tek otorite olan devlet, emniyet örgütleriyle, vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini, kendi bütünlüğünü, garanti altına almaktadır. Sistemli ve sıhhatli bir toplum hayatı için gerekli önlemlerini de alması gerekmektedir (Göksu, 2004).

Türkiye’de kentlerde güvenlik hizmetini başta polis sağlamaktadır. Bunun yanında jandarma ve özel güvenlik kuruluşları yer almaktadır. EGM verilerine bakarsak; Türkiye’de 2012 verilerine göre 242.228 emniyet mensubunun olduğu, bunlardan 220.589’nun polis memuru, 19.500’ü ise polis amir ve müdürü, gerisinin de Çarşı ve Mahalle bekçisi olduğu belirtilmiştir. Yine verilen bilgilerde, Avrupa Birliği

üyesi olan ülkelerde kişi başına düşen polis sayısı 200-250 kişiye bir polis düşerken Türkiye’de 300’kişiye bir polis düşmektedir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2013).

Devlet İstatistik Enstitüsü 2000 yılı nüfus sonuçlarına göre, Türkiye’nin nüfusu 68.327.225. Bunun 47.642.545’i polis bölgelerinde bulunması sebebiyle, nüfusun %70’i Emniyet Genel Müdürlüğü sorumluluk alanındadır. (Asayiş Daire Başkanlığı, 1999). Jandarma Bölge nüfusu ise 20.684.680 ile %30’u teşkil etmektedir. (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2005). Jandarma Genel Komutanlığı verilerine göre, jandarma sorumluluk bölgesinde 1997 yılında 32.874, 1998 yılında 31.494 asayiş olayı kaydedilmiştir. Polis bölgesinde ise, 1997 yılında 304.147, 1998 yılında 304.114 asayiş olayı olduğu belirtilmiştir. Buna göre; ülke genelinde 1997 yılında meydana gelen asayiş olaylarının %90,2’si polis, %9,8’i jandarma bölgesinde, 1998 yılında kaydedilen asayiş olaylarının %90,6’sı polis, %9,4’ü jandarma bölgesinde gerçekleşmiştir (Asayiş Daire Başkanlığı, 1999). 2012 verilerine göre Türkiye’nin nüfusu 74.000.000 olduğu, bunun yaklaşık 57.000.000’nu polis bölgesinde olduğu yani kentlerde olduğu bu da nüfusun % 77’si gibi bir oranın kentli olduğunu göstermektedir (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2013). Kentlerde her şeyden önce var olması gereken bir lüksün ölçütü de kentte hayatını idame edenlerin, yaşam güvenliğinin sağlanmış olmasıdır. Bir şehirde insan yaşamını tehdit eden birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin başında bozuk gıdaların satılması, yangınlar, trafik kazaları, tekniğine uygun olmadan yapılmış binaların çökme riski, yolda kapağı açık bırakılan kanalizasyon kapaklarının varlığı, yersiz ve yurtsuz insanların çokluğu gibi faktörler kent ve kentli halkın hayat emniyetini tehdit etmektedir (Tekelli, 2011).

Güvenlik konusunda mahallî yönetimlerin, kent güvenliğinde önemli fonksiyonlara sahiptirler. Gerçekten de kentte güvenli, sağlıklı ve can güvenliği açısından elverişli bir ortam sağlamak mahallî yönetimlerin birincil görevidir. Kentlinin medeni, sağlıklı, sistemli ve güvenli bir ortamda yaşama hakkının olduğu Avrupa Kentsel Şartı’nda da söz edilmektedir. Ülkemizde kent güvenliği

giderek artan bir sorun olarak gözükmektedir (Geray, 1995). Güvenlik hizmetlerinde yerelleşme Türkiye’de son yıllarda yavaş yavaş tartışılmaya başlandığı görülmektedir. Güvenlik hizmetinin yerelleşebilecek nitelikte bir hizmet olup olmadığı, Türkiye’de gerçekten bu alanda bir yerelleşme süreci veya eğiliminin var olduğunda söylenebilir. Yerinden yönetimi savunanlar veya merkezden yönetim karşısında olanların çoğunda “tüm kamu hizmetleri yerelleşse bile, dış politika, milli savunma (dış güvenlik) ve iç güvenlik hizmetleri yerelleşemez veya yerel olarak sunulamaz, bu hizmetlerin mutlaka merkezden veya merkeziyetçi bir sistem ile sunulması gerekir” görüşü hâkimdir ve bu görüşü savunurlar. Bu görüşlerin birçoğu doğru olsa bile, iç güvenlik anlayışının günümüzde ulaştığı boyutlar göz önüne alındığında, böyle kesin bir kuralın geçerliliği tartışılır hale gelmektedir. Güvenlik hizmeti, merkezi yönetim veya yerel yönetim birimlerinden oluşan yerel siyaset otoritelerince de yerine getirilebileceği savunulmaktadır. Toplumsal güvenliğin “yerel hizmet” olabileceği bir nitelikte olduğu belirtilmektedir (Aydın ve diğerleri, 2009).

Güvenlik hizmetlerinin yerel olması gerektiğini, evrensel değerler olan demokratik toplum ve katılımcı yönetim anlayışının vazgeçilmez olduğunu savunan görüşlerde mevcuttur. Gerçekten güvenlik hizmeti demokrasi, eşitlik ve hukuk ilkeleri çerçevesinde ve yerel halkın katılımı ile sunulması gereken bir hizmet olarak görülmelidir. Güvenlik hizmetine halkın katılımı sağlanmalı, yani halkın desteği olmadan güvenlik güçlerinin tam anlamıyla suç ve suçlulukla mücadele etmesinin mümkün olmadığı da belirtilmektedir (Yılmaz, 1995).

Türkiye’de güvenlik hizmetlerinin sunulmasında yerelleşme ve yerele dönme eğilimini gösteren gelişme değişimlerin olduğu söylenebilir. Belediye zabıtası, sınırlı görev ve yetkilere sahip olsa da, güvenlik hizmetinin yerel olarak sunulabileceğine bir örnek olabilir. Kamusal özel, yani özel kanuna tabi bir kamu güvenlik teşkilatı olan belediye zabıtası, bir yerel yönetim olan belediyenin emrinde, yerel halkın güvenliği için çalışan, her ne kadar yetki ve teçhizat yönünden,

kentlerde güvenliği sağlayan polis kadar güçlü olmasa da mevzuat üzerinde bir yerel kolluk kuvveti olarak gösterilmektedir. Türkiye’de belediyelerin şehir içi trafik birimlerini kurmuş olması, Türkiye’de güvenlik hizmetinin yerelleşmeye başladığını, Türk polisinin merkez teşkilatının taşra örgütlenmelerinin, bölgesel kuruluşlarının giderek yaygınlaşması ve il emniyet müdürlüklerinin giderek daha fazla yetki ve sorumluluk almaları güvenlik hizmetinde yerinden yönetime doğru bir gidişin belirtileri olarak gösterilmektedir (Aydın, 1996).

Türkiye’de iç güvenlik hizmetlerinin yerel olarak sunulması, günümüz Türkiye’sinin, bölgelerarası ekonomik gelişmişlik düzeyinin eşit olması ve başta terör gibi siyasal ve sosyal sorunlarından dolayı kısa vadede iç güvenlik hizmetinin istenen oranda yerelleşmesi veya siyasal otoritelerin tarafından verilmesi mümkün görülmemektedir. Uzun vadede, toplumun ekonomik, politik, sosyal ve kültürel açıdan geliştiği, demokrasinin bütün kurum ve kuruluşları ile yerleştiği bir Türkiye’de iç güvenlik hizmeti dâhil bütün hizmetlerin yerelleştirilmesinin mümkün olabileceği savunulabilir (Aydın ve diğerleri, 2009).

Türkiye’de iç güvenlik hizmetinin yerelleşmesinin, mevcut şartlarda zor olduğu söylenebilir. İmkânsız olmadığı ve halen bu yönde bir eğilimin de olduğu mevcut gelişme ve değişmelerin bu yönde olduğu da görülmektedir. Yerel yönetimlerin zor gibi görünen bu güvenlik hizmetlerin verilmesi ile ilgili çalışmalar yapıp, plan ve projelerini kamuoyuna sunmaları, buna hazır olduklarını, toplumun çekincelerini gidermeleri gerekmektedir. (Aydın ve diğerleri, 2009).

Sonuç

Kent tanımlarında nüfus, idari statü ve sosyolojik ölçütler kullanılarak farklı kent tanımları yapılmıştır. Bu tanımlardan her biri kentin farklı bir yönünü ortaya koyarak tanımlamaktadır. Fakat bu ölçütlerden hiçbiri tek başına eksiksiz bir kent tanımı yapmaya yeterli olmamıştır. Üstelik bu ölçütlerden birini kullanan araştırmacılar arasında da her zaman bir görüş birliği bulunmamaktadır.

Türkiye’de ve Dünyada kentleşme sürecinin farklı geliştiği de görülmektedir. Kent güvenliği konusunda da durumun bu şekilde olduğu görülmektedir. Türkiye’de kent güvenliğinin sağlanması sadece kolluk kuvvetlerinin ya da polisin üstesinden gelmesi gereken bir konu olmamalıdır. Polis kent güvenliğinin sağlanmasından sorumlu kamu kurumlarından en önde gelenlerinden sadece biri olmalıdır.

Kentin içinde faaliyet gösteren tüm kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerinin, kent güvenliğinin sağlanmasında muhakkak katkılarının olması, sorumluluk alma noktasında istekli olmaları ve güvenlik sürecine müdahil olmaları gerekmektedir. Yerel yönetimlerin güvenlik politikaları oluşturma sürecinin içinde olması bizzat sorumluluk alması, istek ve çabalarının da olması gerekir. Günümüzde Türkiye’de yerel yönetimlerin bu noktada bir çaba göstermedikleri sorumluluk alma noktasında isteksiz oldukları görülmektedir. Kent güvenliğini polisiye önlemlerin yanında sosyal, ekonomik, kentin fiziksel (yapısal) yönden modern teknolojinin getirdiği olanakları ve gereksinimlerini de içine alan önlemlerin bir bütün olarak ele alındığı, kentte yaşayan tüm paydaşların katılımı sağlanarak, kolektif güvenlik anlayışla yerine getirilmesi gerekmektedir.

Günümüzde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, kent yönetiminde daha fazla inisiyatif alması gerektiği noktasında tartışmaların önem kazandığı bir dönemi yaşamaktayız. Ülkemizin imzalamış olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı anlaşmasında, özellikle yerel yönetimlerin güçleneceği maddelere çekince konmuştur. Çekince konulmasının haklı nedenleri olduğu söylenebilir. Çekince konulan maddeler idari ve mali özerkliği kapsayan maddelerdir. Kent güvenliğinde yerel yönetimlerin sorumluluk pozisyonu değiştirilerek merkezi hükümet tarafından pilot kentler belirlenmeli, anlaşmada çekince konulan maddelerden çekinceler kaldırılarak yerel yönetimlere daha fazla sorumluluk verilmelidir.

KAYNAKÇA

- [1] Aydın, A. H., (1996) *Polis Meslek Hukuku*. s.17, Doğuş Yayınları. Ankara.
- [2] Aydın, A. H., (2009) *Güvenlik Hizmetlerinde Yerelleşme*. Veysel BİLGİÇ (Ed.) *Değişik Yönleriyle Yerelleşme*. S.144.145.149, Seçkin Yayınları. Ankara.
- [3] Ayhan, U., (2008). *Metropol Alanlarda Kamu Güvenliği*. 42, Kripto Yayınları. Ankara.
- [4] Demirci, S., (2009) *Kent Güvenlik Politikalarının Geliştirilmesi*. Veysel BİLGİÇ (Ed.) *Değişik Yönleriyle Yerelleşme*. S.186, Veysel Seçkin Yayınları. Ankara.
- [5] Geray, C., (1995) 'Can Güvenlikli Kent', *Ada Kentliyim*, Sayı: 3, s.50-61
- [6] Geray, C., (2007) 'Güvenli Kent ve Kente Karşı Suçlar Üzerine' *TMMOB Mimarlar Odası, Ankara Şubesi, Bülten* 55, s.50.
- [7] Göksu, T., (2004) 'Türkiye'de Kentleşme ve Güvenlik Hizmetleri, Demografik Bir Yaklaşım', *Uluslararası İç Güvenlik Yönetimi Konferansı*. Ankara: Polis Akademisi, 22-23 Ocak.
- [8] Gölbaşı, S., (2008) *Kentleşme ve Suç*. S.62.80, On İki Levha Yayıncılık. İstanbul.
- [9] Görmez, K., (1997) *Yerel Demokrasi ve Türkiye- Yerel Yönetim ve Belediyeler*. S.15.17.19, Vadi Yayınları. Ankara.
- [10] İçli, T. G., (2007). *Kriminoloji*. S.23.24, Seçkin Yayınları. Ankara.

- [11] Karasu, M. A., (2008) ‘Türkiye’de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi’ A.Ü.H.F.D. Cilt 57, Sayı 4.
- [12] Karasu, M. A., (2012) ‘Kent ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve’ C.Ü.İ.İ.B.D. Cilt 13, Sayı 2.
- [13] Karasu, M. A., (2014) ‘Kente Karşı İşlenen Suçlar ve Siyasal Yozlaşma’ POLİTUS Dergisi. Sayı:9.
- [14] Kartal, K., (1992) *Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme*. S.21, Adım Yayıncılık. Ankara.
- [15] Keleş, R., (2012) *Kentleşme Politikası*. S.35.36.38.40.60.92. İmge Kitabevi Yayınları. Ankara.
- [16] Keleş, R., (2007) ‘Kente Karşı Suç, TMMOB Mimarlar Odası’, Ankara Şubesi: Bülten 55. s.45.
- [17] Okutan, A., (1995) *Türkiye de Kentleşme ve Siyasal Yapı*. S.19. Türk Demokrasi Vakfı Yayınları. Ankara.
- [18] Sargın, S., Ve Temurçin, K., (2011) *Türkiye’nin Suç Haritası*. S.15, Polis Akademisi Yayınları. Ankara.
- [19] Tekeli, İ., (2011) *Kent ve Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm Yazıları*. S.209, Tarih Vakfı Yayınları. İstanbul.
- [20] Uğurlu Ö., (2010). *Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları*. S.27, Örgün Yayınevi. İstanbul.
- [21] Yılmaz, K., (1995) *Yerel Yönetim ve Demokrasi*. S.308, TODAİ. Ankara.